

УДК 336.71: 339.727

DOI: <https://doi.org/10.32782/2311-844X/2026-1-1>

Винник Сергій Степанович

аспірант,

Львівський державний університет внутрішніх справ

вулиця Городоцька, 26, Львів, 79000, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-0301-8525>

ІНСТИТУЦІЙНА РОЛЬ БАНКІВ У ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ В УМОВАХ САНКЦІЙНОГО РЕЖИМУ

***Анотація.** У статті досліджено роль банків як інституційних посередників трансформації фінансових потоків в умовах санкційного режиму. Проаналізовано теоретико-методологічні засади інституційного підходу до вивчення фінансового моніторингу та санкційної політики, що дало змогу розкрити подвійну функцію банків як інструментів контролю та посередників перерозподілу фінансових потоків водночас. Досліджено інституційну архітектуру системи фінансового моніторингу України, яка включає регуляторні, аналітичні та правоохоронні органи, та встановлено мережевий характер їх взаємодії. Обґрунтовано, що ефективність реалізації санкційної політики визначено не окремими суб'єктами, а рівнем їх координації та інтеграції інформаційних процесів. На підставі емпіричного аналізу виявлено основні механізми трансформації фінансових потоків, зокрема використання третіх юрисдикцій, посередницьких структур, фінансових платформ та криптовалютних інструментів. Доведено, що банки, здійснюючи формально законні операції, можуть об'єктивно виступати елементами складних ланцюгів обходу санкцій. Обґрунтовано, що застосування ризик-орієнтованого підходу та заходів фінансового моніторингу сприяє підвищенню прозорості банківської системи, однак може зумовлювати ефект перенаправлення фінансових потоків у менш контрольовані сегменти. Оцінено роль Національного банку України як макрорегулятора та обґрунтовано його інституційну ефективність, що проявляється у впровадженні системного нагляду та застосуванні заходів впливу. Водночас встановлено наявність структурних обмежень такої ефективності, зумовлених асиметрією інформації, транскордонним характером фінансових операцій та неоднорідністю інституційної спроможності банківських установ. Визначено, що багаторівневий характер системи фінансового моніторингу забезпечує її інституційну стійкість, водночас зумовлюючи ризики фрагментації. Зроблено висновок про необхідність посилення міжінституційної координації та інтеграції аналітичних інструментів з метою підвищення ефективності політики протидії обходу санкцій. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням інтегрованих міжінституційних моделей обміну даними та аналітичних систем раннього виявлення схем обходу санкцій, а також із поглибленим аналізом трансформаційної ролі банків у перерозподілі фінансових потоків в умовах глобальних обмежень.*

***Ключові слова:** фінансовий моніторинг, санкційна політика, банківська система, фінансові потоки, обхід санкцій, інституційний аналіз.*

Vynnyk Serhiy

Lviv State University of Internal Affairs

THE INSTITUTIONAL ROLE OF BANKS IN TRANSFORMING FINANCIAL FLOWS UNDER SANCTIONS

***Abstract.** The article examines the role of banks as institutional intermediaries in the transformation of financial flows under the sanction's regime. The theoretical and methodological foundations of the institutional approach to the study of financial monitoring and sanctions policy are analyzed, which made it possible to reveal the dual function of banks as control instruments and intermediaries in the redistribution of financial flows at the same time. The institutional architecture of the financial monitoring system of Ukraine, which includes regulatory, analytical and law enforcement bodies, is studied, and the network nature of their interaction is established. It is substantiated*

© Винник С. С., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

that the effectiveness of the implementation of sanctions policy is determined not by individual subjects, but by the level of their coordination and integration of information processes. Based on empirical analysis, the main mechanisms of financial flow transformation have been identified the use of third jurisdictions, intermediary structures, financial platforms and cryptocurrency instruments. It has been proven that banks, while carrying out formal legal transactions, can objectively act as elements of complex chains of sanctions evasion. It has been substantiated that the use of a risk-based approach and financial monitoring measures contributes to increasing the transparency of the banking system but may cause the effect of redirecting financial flows to less controlled segments. The role of the National Bank of Ukraine as a macro-regulator is assessed and its institutional effectiveness, which is manifested in the implementation of systemic supervision and the application of influence measures, is substantiated. At the same time, the presence of structural limitations to such effectiveness is established, due to information asymmetry, the cross-border nature of financial transactions and the heterogeneity of the institutional capacity of banking institutions. It is determined that the multi-level nature of the financial monitoring system ensures its institutional stability, while at the same time causing the risks of fragmentation. The conclusion is about the need to strengthen inter-institutional coordination and integration of analytical tools to increase the effectiveness of the policy of countering the circumvention of sanctions. Prospects for further research are related to the development of integrated inter-institutional data exchange models and analytical systems for early detection of sanctions circumvention schemes, as well as an in-depth analysis of the transformative role of banks in the redistribution of financial flows in the face of global restrictions.

Keywords: *financial monitoring, sanctions policy, banking system, financial flows, sanctions evasion, institutional analysis.*

Вступ. В умовах повномасштабної війни та посилення глобального санкційного тиску фінансова система України зазнає суттєвих трансформацій, що актуалізує дослідження ролі банків як ключових інституційних посередників у перерозподілі фінансових потоків. Банківський сектор стає центральним елементом реалізації санкційної політики, забезпечуючи ідентифікацію ризикових операцій, блокування активів та передачу інформації до суб'єктів державного фінансового моніторингу. Водночас саме через банківську інфраструктуру відбувається адаптація фінансових потоків до нових обмежень, що зумовлює появу альтернативних каналів руху капіталу та ускладнює ефективність санкційного контролю. У цьому контексті особливої ваги набуває дослідження інституційної ролі банків не лише як виконавців регуляторних вимог, а як активних учасників трансформації фінансових процесів.

Актуальність теми посилюється необхідністю гармонізації вітчизняного законодавства у сфері фінансового моніторингу з міжнародними та європейськими стандартами, зокрема рекомендаціями FATF та вимогами директив ЄС у сфері протидії відмиванню коштів. Україна послідовно адаптує свою нормативну базу до вимог ЄС, що передбачає

впровадження ризик-орієнтованого підходу, підвищення прозорості фінансових операцій та посилення міжінституційної взаємодії [1]. Крім того, інтеграційні процеси, пов'язані з підготовкою до приєднання до європейських фінансових механізмів, зокрема SEPA, потребують подальшого вдосконалення системи фінансового моніторингу відповідно до стандартів ЄС [2]. За таких умов дослідження інституційної ролі банків у трансформації фінансових потоків набуває не лише теоретичного, а й практичного значення, оскільки дає можливість оцінити ефективність національної системи фінансового моніторингу у контексті сучасних викликів та міжнародних зобов'язань.

Матеріали та методи. Метою статті є дослідження ролі банків як інституційних посередників трансформації фінансових потоків в умовах санкційного режиму, а також виявлення інституційних механізмів і вразливостей банківської системи, що визначають ефективність реалізації санкційної політики та її здатність протидіяти обходу санкцій.

Проблематика фінансового моніторингу, комплаєнс-ризиків та реалізації санкційної політики є предметом наукових досліджень як у вітчизняній, так і в зарубіжній науковій літературі, а також перебуває у центрі

уваги міжнародних інституцій і організацій, що формують стандарти ПВК/ФТ. Так, Вовчак О., Єндоренко Л. наголошують на необхідності посилення взаємодії державних органів і НБУ, удосконалення регуляторних та внутрішньобанківських механізмів з урахуванням міжнародної практики, обґрунтовують пропозиції щодо регулятивної діяльності НБУ з питань ПВК/ФТ [3]. Лазарева Д. аргументує, що санкції мають застосовуватися як крайній інструмент після використання усіх можливих мирних засобів, із обов'язковим дотриманням принципу пропорційності та балансу між примусом і наслідками, акцентує увагу на необхідності комплексної оцінки ефективності санкцій та їхніх коротко- і довгострокових соціально-економічних, гуманітарних і геополітичних наслідків як для цільової держави, так і третіх країн [4]. Іванов Ю. досліджує інституційний розподіл функцій у механізмі реалізації санкційної політики держави, підкреслюючи провідну роль НБУ як регулятора санкційних рішень і наглядового органу водночас. Дослідник обґрунтовує ключову роль банків як виконавців санкційних обмежень, які діють відповідно до санкційного законодавства та встановлених вимог макрорегулятора [5]. Чмутова І., Безродна О., Нечипоренко Д. розкривають сутність і критерії оцінювання комплаєнс-ризиків банків у сфері фінансового моніторингу, поєднуючи інституційні та операційні фактори ризику. Науковці пропонують методичний інструментарій інтегральної оцінки комплаєнс-ризиків, обґрунтовують практичні рекомендації щодо їх мінімізації шляхом удосконалення систем внутрішнього контролю та ризик-орієнтованого підходу [6].

Разом із тим, потребує поглибленого наукового осмислення інституційна роль банків у трансформації фінансових потоків в умовах санкційного режиму, оскільки банківська система виступає не лише інструментом блокування фінансових потоків, але й своєрідною точкою їх трансформації, оскільки запроваджені обмеження стимулюють зміну маршрутів руху капіталу та формування альтернативних каналів їх циркуляції.

Результати. Сучасна архітектура санкційних режимів базується на функціонуванні багаторівневих фінансово-торговельних мереж, у межах яких банківські установи виконують важливу посередницьку функцію. При цьому інституційна роль банків зазнає суттєвої трансформації, адже вони перетворюються з суб'єктів реалізації санкційної політики на центри трансформації та перенаправлення фінансових потоків. Це дає змогу капіталу адаптуватися до нових регуляторних умов шляхом реструктуризації каналів обігу та зміни юрисдикції. З огляду на такі обставини, санкційну політику варто розглядати не лише як обмежувальний механізм, а як чинник формування адаптивних фінансових екосистем, у межах яких банківські установи виступають не тільки суб'єктами контролю, але й структурними елементами трансформації фінансових потоків, що зумовлює виникнення певної невідповідності між інформаційною спроможністю та дотриманням санкційного режиму.

Загалом банківська система в умовах санкційного режиму виконує подвійну функцію, оскільки, з одного боку, виступає інструментом реалізації обмежень через блокування активів та фінансовий моніторинг, а з іншого – стає ключовим елементом трансформації фінансових потоків, оскільки обмеження, накладені банками, можуть спричинити їх перенаправлення у юрисдикції зі слабкими рамками прозорості.

Варто наголосити, що у Законі України «Про санкції» [7] визначено правові підстави застосування санкцій та принципи застосування спеціальних економічних обмежувальних заходів, а в Положенні [8] – механізм реалізації банками санкцій, які передбачають обмеження руху коштів або «блокування активів» осіб, які зазначенні у санкційних списках відповідно до рішень РНБО України, причому дії банків мають застосовуватись протягом усього періоду, на який накладені санкції.

У межах реалізації санкційної політики банківська система України виконує функцію первинного інструменту обмеження фінансових потоків, зокрема через механізми блокування активів підсанкційних осіб та відмови

у проведенні ризикових фінансових операцій. Відповідні повноваження та обов'язки банків закріплені у нормативно-правових актах та роз'ясненнях НБУ [9; 10], які визначають порядок ідентифікації клієнтів, застосування ризик-орієнтованого підходу та виконання санкційних обмежень.

Водночас аналітичні матеріали з цієї проблематики вказують на те, що блокування рахунків або відмова у проведенні транзакцій не призводить до повного припинення відповідних фінансових потоків, а зумовлює їх трансформацію та перенаправлення через інші канали. Зокрема, суб'єкти, діяльність яких обмежується банківською системою України, адаптуються до нових умов шляхом використання альтернативних юрисдикцій, посередницьких структур або інших фінансових інструментів, включаючи криптоактиви та готівкові розрахунки. Підтвердженням цього є, зокрема, запровадження санкцій щодо суб'єктів, пов'язаних із використанням криптовалютних схем для обходу обмежень, що відображено до рішень РНБО, які вводяться в дію указами Президента України.

До прикладу, у 2025 році в Україні було запроваджено новий санкційний пакет, спрямований на протидію обходу міжнародних обмежень та фінансуванню військово-промислового комплексу РФ, зокрема із використанням криптовалютних інструментів. Відповідне рішення було ухвалене Президентом України за поданням НБУ та узгоджене із санкційною політикою міжнародних партнерів [11]. До санкційного списку включено 60 юридичних осіб, серед яких представлені суб'єкти, залучені до майнінгу криптовалют, оператори цифрових фінансових активів, фінансові посередники та криптовалютні платформи, що забезпечували конвертацію активів і сприяли обходу санкційних обмежень. Географічна структура таких суб'єктів свідчить про використання як внутрішніх, так і зовнішніх юрисдикцій, зокрема значна їх частина зареєстрована в РФ, а окремі – в ОАЕ, Казахстані та на Кіпрі.

Практика наглядової діяльності НБУ свідчить про системний характер порушень у

сфері фінансового моніторингу та валютного законодавства з боку фінансових установ. Зокрема, у березні 2025 року регулятор застосував заходи впливу до шести банків та трьох небанківських фінансових установ за недотримання вимог законодавства у сфері ПВК/ФТ, що проявлялося у неналежній перевірці клієнтів, порушенні ризик-орієнтованого підходу та невиконанні обов'язків щодо надання інформації регулятору [12]. У серпні 2025 року НБУ застосував заходи впливу до одного банку (ПАТ «Банк Восток»), наклавши штрафи у загальному розмірі 16 млн грн, а у в кінці цього ж року – до семи банків та кількох небанківських установ, наклавши загалом близько 200 млн грн штрафів за порушення вимог фінансового моніторингу та валютного законодавства, зокрема неналежну перевірку клієнтів і недотримання ризик-орієнтованого підходу [13; 14; 15].

Ці та інші факти підтверджують наявність інституційних обмежень у функціонуванні системи фінансового моніторингу, оскільки навіть за умов жорсткого регуляторного контролю банки допускають порушення, пов'язані з дотриманням вимог щодо протидії відмиванню коштів, що може знижувати ефективність реалізації санкційної політики.

Варто наголосити, що сучасні механізми обходу санкцій формуються не поза фінансовою системою, а всередині її інституційної архітектури, зокрема через використання банків як інституційних посередників фінансових потоків. При цьому характерною особливістю є те, що банки не завжди виступають суб'єктами порушення санкційного контролю, а стають вразливими через структурні обмеження фінансового моніторингу. У цьому контексті можемо виокремити щонайменше три варіанти залучення банківських установ у схемах обходу санкцій.

1. Використання третіх юрисдикцій як базового механізму обходу санкцій

Низка аналітичних досліджень підтверджує ключову роль третіх юрисдикцій у забезпеченні обходу міжнародних санкцій, зокрема через використання посередницьких компаній у Туреччині та ОАЕ. Як свідчить

звіт [16], після втрати прямого доступу до європейських ринків російські компанії створюють афілійовані структури в цих країнах, через які здійснюється закупівля товарів та їх подальший реекспорт до РФ. Так, турецька компанія Enütek Makina стала посередником у постачанні продукції для російського оборонного сектору після запровадження санкцій. За даними аналітичного огляду у сфері торговельного фінансування, банки повідомили про транзакції на суму понад 1 млрд дол. США, які мали ознаки обходу експортного контролю та санкцій, здійснювані через посередницькі структури в третіх країнах [17]. При цьому фінансові установи виступали каналами проведення платежів, які формально відповідали встановленим вимогам, але використовувались у відповідних схемах.

Подібні висновки підтверджуються дослідженнями щодо діяльності російських компаній, які після запровадження санкцій створюють афілійовані структури у третіх країнах з метою здійснення імпортно-експортних операцій. Такі компанії беруть участь у закупівлі товарів та подальшому реекспорті до підсанкційних юрисдикцій, і при цьому такі операції супроводжується відповідними фінансовими транзакціями з використанням банківської системи. Таким чином, формується багаторівнева модель обходу санкцій, коли банки виконують властиві їм функції, а в кінцевому результаті можуть утворювати санкційно-ризиковий ланцюг.

2. Інформаційна обмеженість банків у виявленні санкційних ризиків

Важливим чинником, що зумовлює залучення банків у такі схеми, є неповнота та/або асиметрія інформації, що не дає змоги банкам чітко ідентифікувати кінцеве призначення транзакцій. На цьому наголошують аналітики Королівського інституту об'єднаних служб (RUSI), який знаходиться у Великобританії, зазначаючи, що банки часто не мають доступу до повної інформації про фактичний товар, який є предметом угоди, кінцевого бенефіціарного власника операції, повний ланцюг постачання, можливі посередницькі ланки тощо. Так, платіжні повідомлення, як

правило, не містять достатніх даних для однозначного встановлення зв'язку між фінансовою операцією та потенційним порушенням санкційного режиму. Крім того, транзакції можуть проходити через декілька банківських установ у різних юрисдикціях, а це ще більше ускладнює їх комплексний аналіз.

Аналітичні матеріали RUSI [18; 19] свідчать про формування новітніх підходів до обходу санкцій із використанням технологій штучного інтелекту, які забезпечують підвищену адаптивність фінансових схем, зокрема шляхом автоматизованого підбору транзакційних маршрутів та маскуванню зв'язків між суб'єктами. За таких умов традиційні механізми фінансового моніторингу, що виступають в якості певних «фільтрів» на основі обмежених даних і міжбанківської взаємодії, виявляються недостатньо ефективними для своєчасного виявлення підозрілих операцій. У результаті банки змушені приймати рішення в умовах неповної інформації, що об'єктивно знижує ефективність санкційного комплаєнсу та створює передумови для використання їх інфраструктури у схемах обходу санкцій.

3. Банки як транзитні вузли у мережевих схемах обходу санкцій

Аналітичні дослідження у сфері ризиків міжнародної торгівлі засвідчують, що окремі юрисдикції виступають ключовими хабами для реекспорту товарів і супровідних фінансових потоків. Типовим прикладом є багаторівнева структура фінансових потоків, за якої платіж, здійснений у банку юрисдикції з розвиненою системою фінансового моніторингу, спрямовується до компанії у третій країні (зокрема Туреччині або ОАЕ), після чого через посередницькі структури подальший рух коштів може прямувати до підсанкційних суб'єктів [16; 17]. У таких схемах банки, зазвичай, обслуговують платежі між формально незалежними контрагентами, не маючи повної інформації про кінцеву мету чи призначення такої транзакції, діють у межах чинного правового поля. Однак сукупність таких транзакцій може формувати альтернативні канали фінансових потоків, тим самим порушуючи вимоги санкційного законодавства.

Загалом у процесі реалізації вимог фінансового моніторингу та санкційної політики спостерігається посилення регуляторного тиску на банківські установи, що проявляється у підвищенні стандартів ідентифікації клієнтів, поглибленні процедур належної перевірки та розширенні обов'язків щодо виявлення підозрілих фінансових операцій. Відповідні підходи системно впроваджуються НБУ, зокрема через застосування ризик-орієнтованого підходу та заходів впливу за порушення законодавства у сфері фінансового моніторингу. Це зумовлює формування у банків стратегії мінімізації регуляторних ризиків, яка часто передбачає обмеження або припинення обслуговування клієнтів із підвищеним рівнем ризику.

В аналітичних джерелах та науковій літературі така практика називається "*de-risking*" («зниження ризиків») і розглядається як реакція фінансових установ на посилення регуляторних вимог та санкційного контролю. Зокрема FATF характеризує "*de-risking*" як явище, коли фінансові установи припиняють або обмежують ділові відносини з клієнтами, щоб уникнути ризиків, а не управляти ними відповідно до ризик-орієнтованого підходу, розробленого FATF [20]. Водночас зазначений підхід має побічні ефекти, пов'язані з витісненням фінансових операцій за межі регульованого банківського сектору. Клієнти, які втрачають доступ до банківських послуг або зіштовхуються з обмеженнями під час здійснення операцій, можуть переорієнтуватися на альтернативні канали, зазвичай небанківські фінансові установи, іноземні юрисдикції або неформальні платіжні системи.

Оцінка ролі НБУ як макрорегулятора у сфері фінансового моніторингу та реалізації санкційної політики свідчить загалом про високий рівень інституційної ефективності, однак мають місце і суттєві структурні обмеження. Зокрема, ефективність діяльності регулятора проявляється у формуванні комплексної системи вимог у сфері ПВК/ФТ, впровадженні ризик-орієнтованого підходу до нагляду за банківськими установами, а також здійсненні регулярного контролю за дотриманням відповідних нормативів. Емпіричним

підтвердженням дієвості таких інструментів є системне застосування заходів впливу, зокрема штрафних санкцій до банків за порушення вимог фінансового моніторингу, що свідчить про практичну, а не декларативну реалізацію регуляторних функцій.

Водночас ефективність макрорегуляторного впливу обмежується низкою факторів, пов'язаних як із делегуванням значної частини функцій контролю безпосередньо банківським установам, так і з об'єктивною складністю ідентифікації транскордонних фінансових потоків. Зафіксовані в процесі нагляду порушення у діяльності банків свідчать про неоднорідність їх інституційної спроможності, а обмежений доступ до інформації про кінцевих бенефіціарів і складна багаторівнева структура міжнародних фінансових операцій додатково обмежують можливості ефективного запобігання обходу санкцій навіть за умов посиленого контролю. За таких умов виникає так званий структурний розрив "*data-to-sanctions gap*" між наявними даними та ефективністю реалізації санкційної політики.

Варто наголосити, що система фінансового моніторингу та реалізації санкційної політики в Україні функціонує як багаторівнева інституційна мережа, у межах якої повноваження та відповідальність розподіляються між регуляторними, аналітичними та правоохоронними органами. Ключову роль у цій системі безумовно відіграє НБУ, який забезпечує нормативне регулювання діяльності банків та здійснює нагляд за дотриманням вимог у сфері фінансового моніторингу. Водночас функція збору, узагальнення та аналізу інформації про підозрілі фінансові операції покладена на Державну службу фінансового моніторингу України, яка виступає центральним елементом фінансової розвідки та забезпечує передачу відповідних матеріалів до правоохоронних органів для подальшого реагування.

Стратегічні орієнтири санкційної політики визначає РНБО України, імплементація рішень відбувається через регуляторні та операційні механізми, які забезпечують їх практичну реалізацію на рівні фінансових установ,

зокрема банків. Розслідування правопорушень у сфері протидії відмиванню доходів і обходу санкцій закріплені за такими інституціями, як БЕБ, СБУ, Національна поліція України. На нашу думку, такий розподіл функцій відповідає принципу інституційної диференціації, за якого стратегічне формування політики відокремлене від її операційного забезпечення. Водночас він узгоджується з міжнародними стандартами, зокрема рекомендаціями FATF, які акцентують увагу на необхідності ефективної координації між фінансовими установами, підрозділами фінансової розвідки та правоохоронними органами. Схематично інституційну взаємодію у системі фінансового моніторингу та санкційного контролю представлено на рис. 1.

Багаторівневий характер цієї системи зумовлює як її інституційну спроможність, так і наявність внутрішніх обмежень. З одного боку, взаємодія різних органів дає змогу охопити повний цикл фінансового моніторингу – від виявлення підозрілих операцій до застосування санкцій та кримінального провадження. З іншого боку, така фрагментованість може призводити до затримок у передачі інформа-

ції, різного рівня аналітичної спроможності інституцій та розривів у відповідальності між суб'єктами системи. Це особливо проявляється в умовах транскордонних фінансових потоків та складних багаторівневих схем, коли ефективність прийнятих рішень залежить не лише від дій окремого регулятора, а від узгодженості всієї інституційної мережі.

Висновки. Результати проведеного дослідження засвідчують, що сучасні механізми обходу санкцій функціонують у межах складних багаторівневих фінансово-торговельних мереж, де банківські установи виконують ключову інфраструктурну роль, виступаючи посередниками руху капіталу та забезпечуючи його адаптацію до регуляторних обмежень. Банківська система виступає не лише інструментом блокування фінансових потоків, але й своєрідною точкою їх трансформації, оскільки запроваджені обмеження стимулюють зміну маршрутів руху капіталу та формування альтернативних каналів їх циркуляції. Це свідчить про подвійний характер ролі банків у системі фінансового моніторингу та санкційного контролю. Сама ж система контролю за дотриманням санкційного режиму та

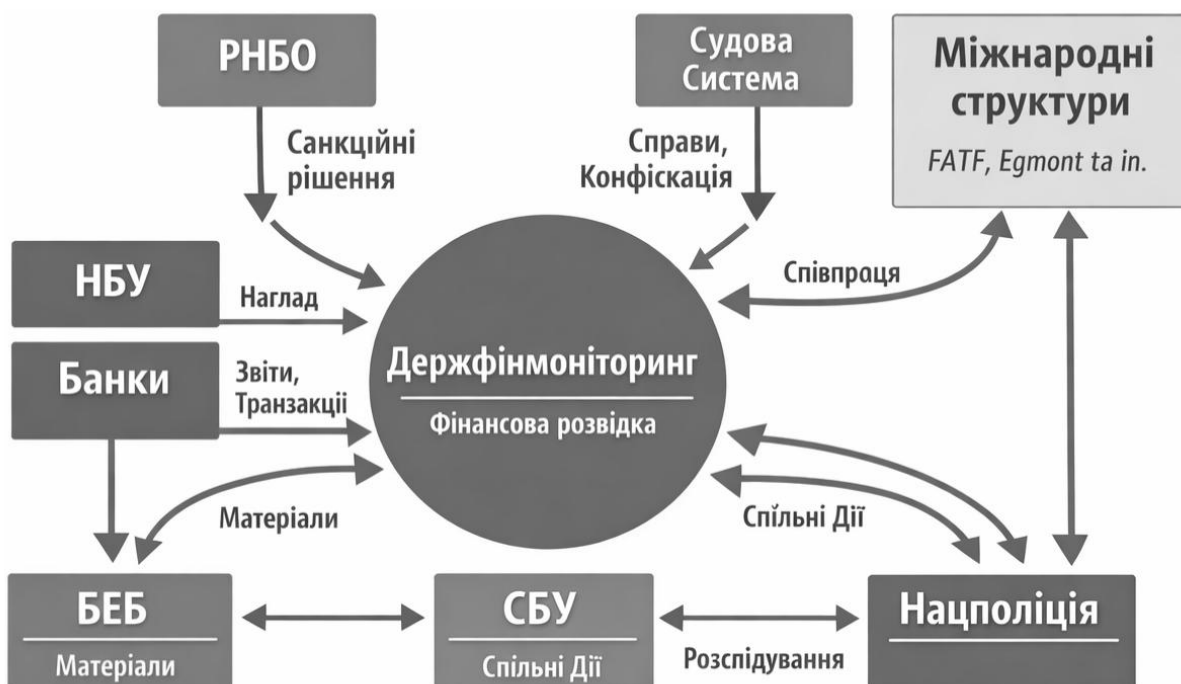

Рис. 1. Інституційна взаємодія у системі фінансового моніторингу та санкційного контролю

Джерело: складено автором

вимог фінансового моніторингу в Україні має мережевий характер і охоплює регуляторні, аналітичні та правоохоронні інституції. Водночас така багаторівнева структура зумовлює певну інституційну розрізненість (фрагментацію), а в окремих питаннях і неузгодженість у їх діях, що знижує ефективність своєчасного виявлення схем обходу санкцій.

Перспективи подальших досліджень полягають у формуванні інтегрованих міжінституційних механізмів обміну інформацією та розвитку аналітичних інструментів раннього виявлення схем обходу санкцій, а також у поглибленому вивченні трансформаційної ролі банків у перерозподілі фінансових потоків в умовах санкційних обмежень.

Список використаних джерел:

1. Фінансовий моніторинг та протидія фінансовим злочинам. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk/services/forensic/finansovyy-monitorynh.html>
2. Україна готується до впровадження реєстру рахунків та європейських стандартів фінмоніторингу. URL: <https://finap.com.ua/ukrayina-gotyetsya-do-vprovadzheniya-reyestru-rahunkiv-ta-yevropejskyh-standartiv-finmonitoryngu/>
3. Вовчак О.Д., Єндоренко Л.О. Удосконалення системи фінансового моніторингу в банках України та оцінювання комплаєнс-ризиків. *Проблеми економіки*. 2023. № 3. С. 237–243. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-3-237-243>
4. Лазарева Д. В. Перспектива змін та передбачувана динаміка розвитку банківського сектору держав світу за умови застосування міжнародних санкцій. *Науковий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ*. 2025. № 2. С. 48–56. DOI <https://doi.org/10.32782/2078-3566-2025-2-07>
5. Іванов Ю.А. Банківська критична інфраструктура в механізмі реалізації санкційної політики держави. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Юридичні науки*. 2025. № 3. С. 30–36. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2025-3-10804>
6. Чмутова І.М., Безродна О.С., Нечипоренко Д.І. Методичний інструментарій оцінювання комплаєнс-ризиків фінансового моніторингу. *Бізнес Інформ*. 2020. № 11. С. 296–309. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-296-309>
7. Про санкції. Закон України від 14 серпня 2014 року № 1644-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18#Text> (дата звернення: 26.03.2026).
8. Правління Національного банку України. *Положення про здійснення банками фінансового моніторингу*. Постанова № 65 від 19.05.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0065500-20#Text> (дата звернення: 27.03.2026).
9. Правління Національного банку України. *Положення про порядок організації та здійснення нагляду у сфері фінансового моніторингу, валютного нагляду, нагляду з питань реалізації і моніторингу ефективності персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)*. Постанова № 90 від 30.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0090500-20#Text>
10. Правління Національного банку України. *Положення про застосування Національним банком України заходів впливу до установ за порушення законодавства з питань фінансового моніторингу*. Постанова № 106 від 28.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0106500-20#Text>
11. Україна запровадила санкції проти 60 юридичних та 73 фізичних осіб, залучених до обходу санкцій з боку РФ та фінансування російського ВПК. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ukrayina-zaprovadila-sankciyi-proti-60-yuridichnih-ta-73-fiz-98869>
12. Національний банк у березні 2025 року застосував до шести банків та трьох небанківських фінансових установ заходи впливу за порушення у сфері фінмоніторингу та валютного законодавства. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-u-berezni-2025-roku-zastosuvav-do-shesti-bankiv-ta-troh-nebankivskih-finansovih-ustanov-zahodi-vplivu-za-porushennya-u-sferi-finmonitoryngu-ta-valyutnogo-zakonodavstva>
13. Національний банк у серпні 2025 року застосував до одного банку заходи впливу за порушення у сфері фінансового моніторингу та валютного законодавства. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-u-serpni-2025-roku-zastosuvav-do-odnogo-banku-zahodi-vplivu-za-porushennya-u-sferi-finansovogo-monitoringu-ta-valyutnogo-zakonodavstva>
14. НБУ оштрафував сім банків на 200 млн грн: хто опинився у списку. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2025/11/07/161936466>
15. Санкції за фінмоніторинг: НБУ оштрафував 5 банків та 6 фінкомпаній у грудні 2025 року. URL: <https://ips.ligazakon.net/lawnews/doc/EN260035-sanktsiyi-za-finmonitorynh-nbu-oshtrafuvav-5-bankiv-ta-6-finkompaniy-u-hrudni-2025-roku>

16. How Russian companies circumvent sanctions through Turkey and the UAE. URL: <https://www.evidencity.com/how-russian-companies-circumvent-sanctions-through-turkey-and-the-uae>
17. ANALYTICAL REPORT. How Russia Circumvents Sanctions: Regime Adaptation and Vulnerabilities of the Sanctions Architecture. URL: https://ants.org.ua/wp-content/uploads/2025/09/analytics_how-russia-circumvents-sanctions.pdf
18. Strengthening the Financial Frontline on Russian Trade Sanctions. URL: <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/policy-briefs/strengthening-financial-frontline-russian-trade-sanctions>
19. Beware the Robots: AI-Enabled Sanctions Evasion is Here. URL: <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/beware-robots-ai-enabled-sanctions-evasion-here?>
20. De-risking. URL: <https://www.coe.int/en/web/moneyval/implementation/de-risking>

References:

1. Financial monitoring and combating financial crimes. Available at: <https://www.pwc.com/ua/uk/services/forensic/finansovyy-monitorynh.html>
2. Ukraine is preparing to implement a register of accounts and European financial monitoring standards. Available at: <https://finap.com.ua/ukrayina-gotyetsya-do-vprovadzhennya-reyestru-rahunkiv-tayevropejskyh-standartiv-finmonitoryngu/>
3. Vovchak O. D., Yendorenko L. O. (2023). Improvement of the system of financial monitoring in banks of Ukraine and assessment of compliance risks. *Economic problems*. no. 3, pp. 237–243. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-3-237-243>
4. Lazareva D. (2025). Prospects of changes and forecasted dynamics of development of the banking sector of world states under the conditions of application of international sanctions. *Scientific Bulletin of the Dnipro State University of Internal Affairs*, no. 2, pp. 48–56. DOI <https://doi.org/10.32782/2078-3566-2025-2-07>
5. Ivanov Yu. (2025). Banking critical infrastructure in the mechanism of implementation of the state sanctions policy. *International scientific journal "Internauka". Series: Juridical sciences*, no. 3 (85), pp. 30–36. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2025-3-10804>
6. Chmutova I. M., Bezrodna O. S., & Nechyporenko D. I. (2020). The methodological instrumentarium for assessing compliance risks of financial monitoring of banks. *Business Inform*, no. 11, pp. 296–309. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-296-309>
7. On sanctions. Law of Ukraine of August 14, 2014, No.1644-VII. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18#Text>
8. Board of the National Bank of Ukraine. Regulations on the implementation of financial monitoring by banks. Resolution No. 65 of May 19, 2020. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0065500-20#Text>
9. Board of the National Bank of Ukraine. Regulations on the procedure for organizing and exercising supervision in the field of financial monitoring, currency supervision, supervision over the implementation and monitoring of the effectiveness of personal special economic and other restrictive measures (sanctions). Resolution No. 90 of June 30, 2020. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0090500-20#Text>
10. Board of the National Bank of Ukraine. Regulations on the application by the National Bank of Ukraine of measures of influence against institutions for violation of legislation on financial monitoring. Resolution No. 106 of July 28, 2020. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0106500-20#Text>
11. Ukraine has imposed sanctions against 60 legal entities and 73 individuals involved in circumventing sanctions by the Russian Federation and financing the Russian military-industrial complex. Available at: <https://www.president.gov.ua/news/ukrayina-zaprovadila-sankciyi-proti-60-yuridichnih-ta-73-fiz-98869>
12. In March 2025, the National Bank applied sanctions to six banks and three non-bank financial institutions for violations in the field of financial monitoring and currency legislation. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-u-berezni-2025-roku-zastosuvav-do-shesti-bankiv-ta-troh-nebankivskih-finansovih-ustanov-zahodi-vplivu-za-porushennya-u-sferi-finmonitoryngu-ta-valyutnogo-zakonodavstva>
13. In August 2025, the National Bank applied sanctions to one bank for violations in the field of financial monitoring and currency legislation. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-u-serpni-2025-roku-zastosuvav-do-odnogo-banku-zahodi-vplivu-za-porushennya-u-sferi-finansovogo-monitoringu-ta-valyutnogo-zakonodavstva>
14. NBU fined seven banks UAH 200 million: who was on the list. Available at: <https://minfin.com.ua/ua/2025/11/07/161936466>
15. Sanctions for financial monitoring: NBU fined 5 banks and 6 financial companies in December 2025. Available at: <https://ips.ligazakon.net/lawnews/doc/EN260035-sanktsiyi-za-finmonitorynh-nbu-oshtrafuvav-5-bankiv-ta-6-finkompaniy-u-hrudni-2025-roku>

16. How Russian companies circumvent sanctions through Turkey and the UAE. Available at: <https://www.evidencity.com/how-russian-companies-circumvent-sanctions-through-turkey-and-the-uae>

17. ANALYTICAL REPORT. How Russia Circumvents Sanctions: Regime Adaptation and Vulnerabilities of the Sanctions Architecture. Available at: https://ants.org.ua/wp-content/uploads/2025/09/analytics_how-russia-circumvents-sanctions.pdf

18. Strengthening the Financial Frontline on Russian Trade Sanctions. Available at: <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/policy-briefs/strengthening-financial-frontline-russian-trade-sanctions>

19. Beware the Robots: AI-Enabled Sanctions Evasion is Here. Available at: <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/beware-robots-ai-enabled-sanctions-evasion-here?>

20. De-risking. Available at: <https://www.coe.int/en/web/moneyval/implementation/de-risking>

Дата надходження статті: 27.03.2026

Дата прийняття статті: 17.04.2026

Дата публікації статті: 29.05.2026